

Persontilpasset medisin og patologi

Trusler og muligheter

Inger Nina Farstad
Avdeling for patologi

Innhold

Innledning 5

Kapittel 1 – BIOVITENSKAPENS ÅRHUNDRE . 6

Kapittel 2 – OVERORDNEDE UTVIKLINGSTREKK . 7

2.1 Erfaringenes effekt på den menneskelige biologien 7

2.2 Fra gentesting til genomtesting . 10

2.3 Skaddersydd medisin 12

2.4 Stamcelleforskning . 14

Kapittel 3 – UTFORDRINGER OG MULIGHETER 17

3.1 Medisinsk genetikk 17

3.2 Onkologi . 19

3.3 Gynekologi/obstetikk 21

3.4 Mikrobiologi 23

3.5 Farmakologi . 25

3.6 Allmenntidning . 27

Kapittel 4 – ETISKE OG JURIDISKE VEIVALG 29

Kapittel 5 – LEGEFORENINGENS VIDERE ARBEID . . .

BIOMEDISIN

- Status, scenarier og anbefalinger

Legeforeningen som premissleverandør 33

Kunnskapshåndtering og tverrfaglig samhandling 33

Genomtesting og kunnskap om genetikk . 33

Vedlegg: Internasjonale og nasjonale rammer. Aktuelt regelverk. 35

Referanser 36

Hvor ble det av patologien?

I kapittel fra onkologi heter det ...

Innen kort tid vil man sannsynligvis vite nok om samspillet mellom pasient og svulst til å kunne si mer om hvordan følgende faktorer påvirker både risiko og behandlingsrespons:

- **Tumor genotype**
- **Tumors fenotype (RNA/ protein)**
- Pasientens genotype / fenotype
- Miljøpåvirkning og dennes innflytelse på behandlingsvalg og effekt

Skreddersydd medisin

Innen onkologi er elementer av skreddersydd behandling eller «targeted therapy» allerede etablert for flere år siden. Et klassisk eksempel er tamoxifen i brystkreftbehandling. **Vi bruker kjennskap til svulstens egenskaper og behandler i henhold til det. De siste årene har det** skjedd en positiv utvikling i hva vi vet om svulster og biologi, samt hvordan både svulsten og pasientens genotype og fenotype påvirker sykdomsutvikling i tillegg til både respons og bivirkninger av behandling.

Bioingeniører – grunnutdannelsen

3. år Molekylær genetikk (10sp) som emne.

Læringsutbytte

Etter fullført emne har studenten følgende læringsutbytte definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap

Studenten kan

- gjøre rede for oppbyggingen av det humane genom og hvordan det har utviklet seg
- gjøre rede for ulike former for og betydningen av genetisk variasjon
- gjøre rede for mutasjoner, hvordan de kan oppstå og hvordan de kan bli reparert
- gjøre rede for hvordan gener blir uttrykt og hvordan de blir regulert
- beskrive ulike typer arvegang og prinsipper for genetisk analyse
- gjøre rede for prinsippene for de vanligste analysemetodene innen molekylærgenetikk
- vise kjennskap til basale kvalitetskrav i arbeid med genteknologiske metoder og skissere hva proteomikk er

Ferdigheter

Studenten

- kan utføre utvalgte molekylærgenetiske analyser
- kan benytte ulike verktøy innen bioinformatikk som databaser, homologisøk og primer-design

Generell kompetanse

Studenten kan drøfte samfunnsmessige og etiske konsekvenser av genteknologi i et medisinsk perspektiv

Masterutdanning (tilbud HiOA)

Læringsutbytte

Kunnskap

Studenten har

- inngående kunnskap om struktur og molekylær variasjon som sekvens-, lengde- og kopinummervariasjon, og mekanismer som fører til genetisk variasjon
- avansert kunnskap om genetisk variasjon som kan føre til sykdom
- inngående kunnskap om screeningmetoder som benyttes i medisinsk genetikk og "high throughput" metoder som benyttes for molekylær genetisk forskning.
- avansert kunnskap om metoders prinsipper og anvendelsesområde
- spesialisert innsikt i □ anvendelsesområde av utvalgte bioinformatikkverktøy for DNA- og RNA-analyser.

Ferdigheter

Studenten kan

- selvstendig utføre basale analyser med PCR-teknikk, DNA-sekvensering, fragmentanalyse og qPCR.
- på et selvstendig grunnlag vurdere metoders egnethet og anvende dette i metodeutvikling av diagnostiske metoder
- på selvstendig grunnlag forstå og tolke kvantitative resultater fra qPCR
- anvende basale □ bioinformatikkverktøy for metodeutvikling

Generell kompetanse

Studenten kan

- kritisk sette seg inn i nye metoder og apparatur som brukes i genomisk analyse med vekt på anvendelsesområder, muligheter og begrensninger

- Patologi er omtalt i 1.5 spalter på s. 38
  - Inkludert forslag ny utdanning, men med minimal omtal av patologens rolle i kreftutredningen (tross patolog var med i gruppen)
- Ikke omtalt vedr organisering av analyser og plattformer (hvor patolog var med i gruppen)
- Summarisk omtalt i innledningskapitlet

PERSONTILPASSET MEDISIN I HELSETJENESTEN

Forslag utdanning framtidige patologer lagt inn i rapporten

1. Alle patologer må ha følgende kompetanse

- Fem års tjeneste i patologiavdeling, hvorav følgende er obligatorisk
  - Kurs i molekylærgenetikk (allerede innført som obligatorisk for spesialitet)
  - Tjeneste 6 mnd molekylærlab
  - Gjøre labarbeid
  - Tolke data
  - Identifisere feilkilder
  - Foreslå tester for aktuelle problemstillinger

2. Men det må også utdannes mer spesialiserte ”Molekylærpatologer” (minst en i hver avdeling med laboratorium som utfører et tilstrekkelig antall tester)

- De nærmeste 5-10 år må det utdannes minst 10 slike personer. Om man følger trender i andre land trengs følgende innhold i tjenesten
  - Ca 2.5 år ”ordinær” patologitjeneste (biopsier/operasjonspreparater, cytologi og obduksjoner)
  - Ca 2.5 års tjeneste i molekylærlab med følgende innhold
  - Forskningsarbeid med labtjeneste – lære teknikker for ulike metoder og deres anvendelse
  - Uttesting nye tester/sekvenseringsstrategier
  - Svare ut analyser (spesifikke typer) og integrere disse i alle andre analyser til en konsis diagnose
- Intet i veien for å omtale nye –omics teknikker (Mass spectrometry Imaging) innen dette fagfeltet

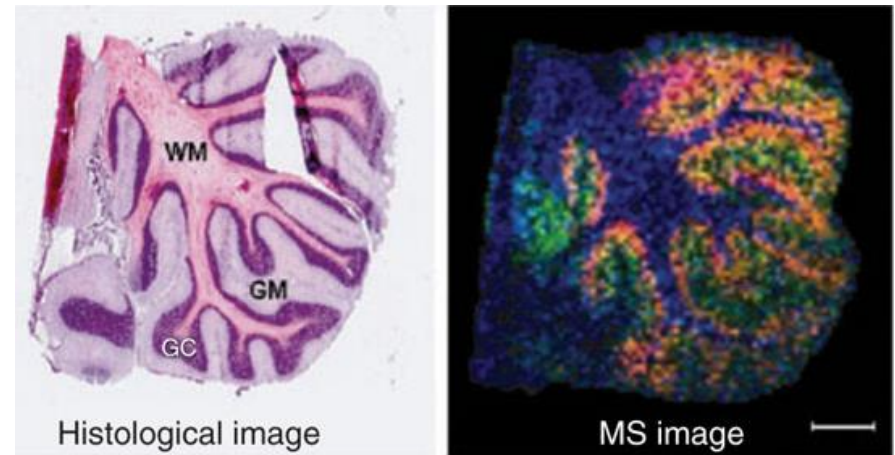
Eksempel ”-omics”

Moderne, proteinbaserte teknikker

Rotte hjerne

Mass Spectrometry Imaging

- morfologi + protein ekspresjon = presis diagnose som avgjør behandling

Hva assosieres med "Patologi" i befolkningen?

- Kreftdiagnostikk -?
- Pakkeforløp -?
- "kreftprøver" – cytologi?

- Obduksjoner?

.... og hva lærer vi (om oss) selv?

Spesialistutdanningen

- 200 obduksjoner
- 4500 biopsier
  - Herav 100 makro + mikro samme prep
  - Diverse kurs
  - Omfattende attestasjonsskjema fra Hdir (likner danske system)
- 2000 cytologiske prøver
  - Herav 1000 cx cyt
  - 1000 eksfoliativer eller punksjoner
  - Eksamen
- 100 molekylære analyser (delta i vurdering av – kjenne klinisk betydning, samt obligatorisk kurs)

... og hva gjør andre?

- Sverige – omtrent som oss
- Danmark – omtrent som oss
- England - ?
- Canada – mye endring
- Irland - ?

The Next Gen of Histopathology Training

J James & M Salto-Telles

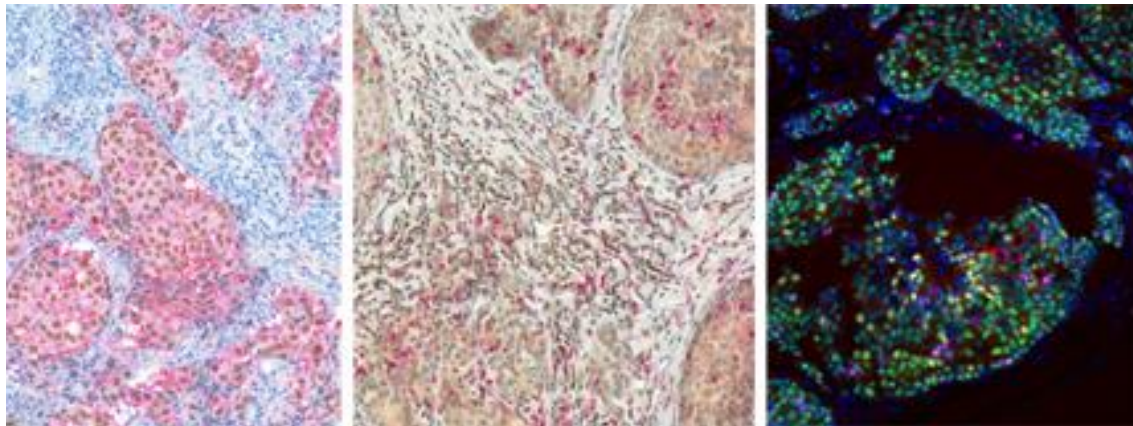
Current training must change in order to retain the central role of the histopathologist in the healthcare system

In the future, we see integrated laboratories, run by appropriately-trained Molecular pathology teams who have the skills to suitably interface between Research and Diagnostics

Forts fra The Pathologist

- kf Hege og MetAction; patologens sentrale rolle i å integrere informasjon mellom vev og de molekylære analyser
- James & Salto sier
  - ...combining tissue-based and morphology and high-throughput molecular (and protein!?) testing ... the integrated approach that would take a clinical sample through all the different levels of interrogation

Trusler ... og muligheter

- Kan patologi som fagområde bli ”spist opp” av andre fagområder med den følge at pasienter får dårligere – dvs mer fragmentarisk – diagnostikk?
- Vi må ta sterkere grep om fagutviklingen ved å
  - Invitere oss inn i forskningsmiljøer som utvikler nye tester
  - Utdanne flere patologer som behersker molekylærgenetikk og andre ”-omics”
  - Vurdere om nåværende spesialistutdanningskrav er egnet til å bringe vår unike nisje av sykdomsforståelse inn i framtidsrettet diagnostikk

Takk for oppmerksomheten!